

॥ तस्य वाचकः पणवः ॥

रुतभिरा

आत्मनो हिताय जगतः सुखाय

'योग'मिक्षा लावीओ, 'मिक्षु'जनी गुरुद्वारः
मुमुक्षु जइर पामशे, सौनो मुजमां लाग.

* નિમંત્રણ-પત્રિકા *

ઐમ્પરમાત્માની કૃપાથી અને પૂ. ગુરુદેવના આશિષથી ગુરુપૂર્ણિમા મહોત્સવ ઉજવવાનું નિર્ણય છે. સત્સંગ-ભજનના કાર્યક્રમનો દાલ દેવા સૌને હાર્દિક નિમંત્રણ છે.

કલ્યાણપથના પરિકેને કલ્યાણના કાર્યક્રમનો દાલ દેવા જવા માટે આમંત્રણ-નિમંત્રણ જરૂરત હોતી નથી.

સમય : ૧૪-૭-૯૨ મંગળવાર, સવારે ૭-૦૦ થી ૧૨-૦૦ કલાક.

સ્થળ : ઇન્ડિયન વાડી, શેલતલુવન, મણીનગર, અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૦૮.

-: ગુરુનિષ્ઠા :-

સીતાલ, દાખ-દાખ રૂપિયાના કિંમતવાળા મોતીની માળા હનુમાનજીને પહેરાવે છે ત્યારે હનુમાનજી એક એક મોતીને ઢાંતથી તોડી-તોડીને તેમાં જુએ છે કે આમાં મારા રામ છે? વિનાનું મોતી દાખનું કે કશુંક રૂપિયાનું હોય તોય તેમના મનથી તે કથીર સમાન છે. આ ઇષ્ટાંત હનુમાનજીની સમનિષ્ઠા દર્શાવવાનો પ્રયત્ન થયો છે. આ ઇષ્ટાંતનો વ્યાપક અર્થ આ રીતે સમજી શકાય.

જેને મારા સંત-ગુરુ તરફ માન ના હોય, જે મારા ગુરુ-સંત માટે વાંકુ બોલતો હોય તે મારા કશુંક અધિપતિ હોય, કે મોટો મિલ-માલીક હોય, કે મોટો પ્રધાન હોય, કે મોટો વિદ્વાન હોય તોય મારા કામનો? મારા મનથી તો તે કથીર સમાન છે, તેના માટે તો મને એટલો તિરસ્કાર આવે કે હું તે પર ચૂંકું. (હનુમાનજીએ મોતીને ઢાંતથી તોડ્યા તેનો ચૂંકાર્થ તેઓ તેના પર ચૂંક્યા એવો અર્થ શક્ય અસ્તુ.

જેમણે આંગળી ચીંધીને આપણને ગુરુનો ભેટો કરાવ્યો હોય તેમનો જૂબ જૂબ આભાર માનીએ, પરંતુ તે પણ જો વિવેક-બ્રહ્મ થઈને ગુરુજીનું વાંકુ બોલે તો તેનો પણ ત્યાગ કરતા વધારે ન લગાડીએ. આપણને અકલ્યાણમાં ફેંકવાનો પ્રયત્ન જે કોઈ કરે તેને તુરત જ ત્યાગી દેવા જેટલી પડે તે આપણામાં શૂરવીરતા ના હોય તો આપણું કલ્યાણ શું કોઈ બીજાને આવીને કરી દેશે? કદી નહીં. અસ્તુ.

-: સ્વચ્છંદનું ગાંડપણ :-

આજકાલના યુવાન છોકરા-છોકરીઓ સ્વચ્છંદ વર્તન કરીને પોતાના માતાપિતાને જૂબ દુભાવે છે. સ્વચ્છંદતાના ગાંડપણમાં એ વાત તેઓ સાવ ભૂલી જ જતાં હોય છે કે ભવિષ્યમાં પોતાને પણ માતાપિતા થવાનું છે; ત્યારે પોતાની પણ તેવી જ દશા થશે. ભૂત, ભવિષ્ય અને વર્તમાનમાં સુખ-શાંતિ પ્રાપ્ત થાય તેવી ધીરજ અને તેવી સમજથી જે કામ દે તે જ સાચી યુવાની.

રુતમ્ભરા

(રુતમ્ભરા એટલે અનુભવયુક્ત સત્યથી ભરેલું)

(અણુજનહિતાય - બલુજનસુખાય)

APR - MAY - JUNE - 1992-93

Vol - II (92-93)

Issue - I

માનદંત્રી : નૈષઠ વ્યાસ

તંત્રી સ્થાનેથી.....

વાચક મિત્રો,

"રુતમ્ભરા" આઠ વર્ષ પૂરાં કરી નવમા વર્ષમાં પ્રવેશે છે ત્યારે પ્રકાશનસમિતિ ખૂબ આનંદની લાગણી અનુભવે છે. અમારો આ આનંદ આપ સૌના સહકારને આભારી છે.

આ નવ વર્ષ દરમ્યાન "રુતમ્ભરા"નો વાચકવર્ગ ખૂબ બલોળો થયો છે. છેલ્લા કેટલાક સમયથી કેટલાક વાચકોનાં સૂચનો મળે છે કે ગુરુત્ત્વ ઉપર એક અંક પ્રગટ થાય તો સૌને તે વિષય વિષેની ઘણી બધી માહિતી મળે અને સૌની ગુરુત્ત્વ વિષેની તાત્ત્વિક સમજ વધે.

આમ તો ગુરુત્ત્વ-પરમ ગુરુત્ત્વ વિષે સંપૂર્ણપણે રજૂઆત કરવી તે અશક્ય જ છે અને તેથી શાસ્ત્રોમાં ઘણું બધું લખાયા પછી પણ અંતે તો "નેતિ... નેતિ... નેતિ..." શબ્દપ્રયોગ જ કરવામાં આવે છે. પરંતુ પરમગુરુ ઓમ્ પરમાત્માની અસીમ કૃપાથી તથા પ.પૂ. ગુરુદેવ શ્રી યોગભિશુકનાં આશીર્વાચનો-ઉપદેશો-પ્રવચનોમાંથી ગુરુત્ત્વ વિષેના જે તાત્ત્વિક અંશો પ્રાપ્ત થયા તેનું સંકલન કરી અહીં રજૂ કરવાનો પ્રયત્ન કરાયો છે.

"રુતમ્ભરા" (પરિવારપત્રિકા)ના વર્ષ-૧ અંક-૨માં આ બધી વાતો રજૂ કરી હતી. વર્ષ-૧ અંક-૩,૪માં ધ્યાન અને મંત્ર વિષેની રજૂઆત કરી હતી. છેલ્લાં થોડાં વર્ષોથી આ સામયિકના સભ્ય અને જ વાચકોનાં સૂચનો ઉપર વિચાર કરીને પ્રકાશનસમિતિએ એવો નિર્ણય કર્યો છે કે ઉપરોક્ત ત્રણ અંકોમાંનું સાહિત્ય, આ અંક અને હવે પછીના બે અંકમાં પ્રગટ કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવશે. અસ્તુ.

સૌ ગુરુભાઈબહેનોને ગુરુપૂર્ણિમા નિમિત્તે

જય ઓમ્ ગુરુદેવ - જય નારાયણ.

વાચક મિત્રો,

અમને એ જણાવતા આનંદ થાય છે કે "રુતમ્ભરા" સામયિકના આ અને હવે પછીના અંકો અમે ઓફસેટમાં પ્રિન્ટ કરાવવાનું વિચાર્યું છે. આ રીતે વાચકોને સામયિકના લેખો વાંચવામાં ઘણી સરળતા રહેશે.

પ્રકાશન સમિતિ

કર્મના નિયમોને જે સમજતા નથી અને સમજ્યા પછી તેને જીવનમાં ઉતારતા નથી તે ખરેખર કરમ-ભમરાળા છે - મંદભાગી છે.

ગુરુ-સંતો પાસેથી તો ખૂબ સાંભળીએ છીએ કે સન્કર્મોથી સુખની અને અસન્કર્મોથી દુઃખની પ્રાપ્તિ થાય છે. તેઓ તો પોકારી-પોકારીને આ વાતની આપણને અવારનવાર યાદ આપતા રહે છે; છતાંય આવી વાતો સાંભળનારાઓ સદાય દુઃખી રહ્યા કરે છે. કારણ કે તેઓની મનઃસ્થિતિ વિકૃત છે. અમુક શ્રોતાઓ તો આવી વાતોને નિયમિત સાંભળે છે ખરા પણ તેને સાચી જ માનતા હોતા નથી. તેઓ વિચારતા હોય છે કે -

(૧) કહેનારાઓ તો કહે એટલે કાંઈ બધું સાચું માની લેવાય ? આવી બધી વાતો તો ઉપજાવી કાઢેલી છે; આ બધાં તો પેટ ભરવાનાં પાખંડ છે - પ્રપંચ છે. જો સન્કર્મોથી સુખી થવાનું હોય તો ઉપદેશ આપનારા કેમ સન્કર્મો કરીને સુખી નથી થઈ જતા ? તેઓ કેમ દુઃખી થતા જોવામાં આવે છે ? વગેરે વગેરે.

જવાબ : પ્રેક્ટર બીમાર હોય તો શું આપણે તેમની પાસેથી દવા નથી લેતા ? અને તેથી સાજા નથી થતા ? તન-મન-ધન કે બીજી કોઈ પરિસ્થિતિની કમજોરીના કારણે પ્રેક્ટર પોતાના રોગ ન મટાડી શકતા હોય તેથી શું તેઓ બીજાના પણ રોગ ન મટાડી શકે (?) કે જેમને ઉપરોક્ત એકે પ્રકારની કમજોરી નથી.

પૂમપાન કરવાથી નુકસાન થાય છે તે વાત પ્રેક્ટર જાણતા હોય પરંતુ પોતે તે છોડી શકતા ના

હોય તેથી શું પોતાના દરદીને પણ પૂમપાન છોડવાનું ના કહે ? દરદી પ્રેક્ટર કરતાં મજબૂત મનનો હોવાથી તેમના કથા પ્રમાણે વર્તીને જરૂર લાભ મેળવી શકે છે.

(૨) અમુક શ્રોતાવર્ગ એવો હોય છે કે જે આવી વાતો તો સતત સાંભળ્યા કરે છે પણ એમ જ માનતો હોય છે કે આ બધી વાતો તો બીજાઓ માટે છે, આપણા માટે નહીં. આપણું જીવન તો બરાબર છે; બીજાઓએ આનું પાલન કરવાની જરૂરિયાત છે. આપણે નહીં.

(૩) અમુક શ્રોતાવર્ગ એવો હોય છે કે જેને સન્કર્મોથી સુખી થવાની વાતો તો સાચી લાગે છે અને નિર્ભય પણ કરે છે કે આવતીકાલથી જરૂર પાલન કરીશું પણ તેમની આવતીકાલ કદી આવતી જ નથી અને દુઃખો આવી પડે છે. તેથી તેઓ દુઃખી રહ્યા કરે છે.

(૪) અમુક શ્રોતાવર્ગ એવો હોય છે કે જેને સન્કર્મોની વાતો સાચી લાગવા છતાંય મનની અનિ કમજોરીના કારણે તેનું પાલન કરી શકતો નથી. હાલના ભોગવેલા અનિ અલ્પ સુખના બદલામાં થોડા સમય પછી ઘણું મોટું દુઃખ ભોગવવું પડશે એમ જાણતા હોવા છતાંય હાલના સુખના પ્રલોભનને છોડી શકતા નથી ! જ્યારે દુઃખમાં તરફડતા હોય ત્યારે નક્કી કરે કે હવે કદી દુઃખ પડે એવું કર્મ કરવું નથી પણ દુઃખ પૂરું થતાંની સાથે જ પાછા જેસે થે, દર્દ મટ્યું ને વેદ વેરી.

એક અનિ અલ્પ સુખને સામે ઊભેલું જુએ એટલે તેને ભોગવવા એટલા તલપાપડ થઈ જાય કે તેની

પ્રતિક્રિયારૂપે આવતી કાલે ધાનું મોટું દુઃખ આવી પડવાનું હોય એ પણ તેમને દેખાય નહીં; સુખ ભોગવવાની લાલચમાં તેઓ એટલા બધા વિવેકાંધ થઈ જાય. અને કદાચ દેખાય તો પણ આ રીતે મન મનાવી લે કે કાલે ભલે જે થવાનું હોય તે થાય, આજે તો જલસા કરી લ્યો, કાલ કોણે દીકરી ? પરંતુ ચોવીસ કલાક પછી જ ફૂંફાડ મારતી કાલ તો સામે આવીને ઊભી રહે અને દુઃખનાં ગાંસડા-પોટલાં ખોલવા માંડે છે. આ લોકો આ રીતે સતત દુઃખી રહે છે.

(૫) અમુક શ્રોતાવર્ગ એવો હોય છે કે જેમની મનઃસ્થિતિ અસ્થિર હોય છે. તેઓને સત્કર્મોથી સુખી થવાની વાતો થોડે સમય સારી લાગે છે અને થોડે સમય ખોટી. તેથી થોડો સમય નિયમોનું પાલન કરીને સુખી થાય છે અને થોડો સમય સ્વચ્છંદી બનીને દુઃખી થાય છે.

પારમ્પ ગુરુ નજે જો પુરા.....

સંકલન - નૈપથ આસ્ત

જેઓ ગુરુની શોધમાં છે તેઓ વિચારતા હોય છે કે ગુરુને ક્યાં શોધવા ? ગુરુ તો કરવા છે પણ ગુરુ કોને કરવા ? ગુરુ કેવા હોવા જોઈએ તે બાબતમાં જે વાંચ્યું છે અને સાંભળ્યું છે તેવી અને નેટલી યોગ્યતાવાળી કોઈ વ્યક્તિ જણાતી જ ના હોય તો શું કરવું ? આવા આવા મૂંઝવણભર્યા અનેક પ્રશ્નો આપણને થાય તે સહજ-સ્વાભાવિક છે. પણ સાથે સાથે એ પણ વિચારવું જોઈએ કે આપણે નક્કી કરેલ છે નેટલી બધી જ યોગ્યતાવાળી વ્યક્તિ મળી જશે તો આપણે તેમને ઓળખી શકીશું ? શું આપણી એટલી યોગ્યતા છે ? કોઈના પણ ગાઠ પરિચય સિવાય મળતાંની સાથે તુરત જ તેમના વિષે આપણે શું જાણી શકીએ ? વળી બુદ્ધિશાળી વ્યક્તિ જો ધારે તો પોતાના વિષે આપણને કાંઈ જ ખબર પડવા ના દે અથવા પોતે જેવા હોય તે કરતાં પોતાને વધુ ખરાબ કે વધુ સારા પણ બતાવી શકે !

તેમનામાં ગુરુભાવના રાખી શકીએ, તેમને ગુરુ માની શકીએ. તેઓ પોતાની યોગ્યતા પ્રમાણે આપણને આગળ વધારી શકે. તે દરમ્યાન જો વધુ યોગ્યતાવાળા કોઈ મળી જાય તો તેમનામાં પણ ગુરુભાવના રાખીને વધુ આગળ વધી શકાય. "પીવું તો ગંગાજળ પાણી, નહીં તો રહું તરસી" - આવો જડતાયુક્ત હઠાગ્રહ મુમુક્ષુએ કલ્યાણમાર્ગમાં કદી ના કરાય.

તેણે તો ગુણગ્રાહી થઈને જ્યાંથી પણ કલ્યાણકારી સામગ્રી મળે ત્યાંથી પ્રયત્નપૂર્વક લઈ જ લેવી જોઈએ.

એવા સદ્ગુરુ-પૂર્ણગુરુ બહુ ઓછા હોય છે અને બહુ થોડાને પ્રાપ્ત થાય છે કે જેઓ એકઠે એકથી પ્રારંભ કરાવીને ઠેક એમ.એ. સુધી લઈ જઈ શકે; અર્થાત્ જેઓ પ્રથમ પગથિયેથી પ્રારંભ કરાવીને ઠેક ટોચ સુધી લઈ જઈ શકે; અર્થાત્ જેઓ સ્થૂળ-સૂક્ષ્મ અને ભૌતિક-આધ્યાત્મિક બધી જ શંકાઓનું સમાધાન કરાવીને મુક્તિરૂપી સમાધાનમાં સ્નાન કરાવી શકે. તેવા સમર્થ સદ્ગુરુ મળી જાય તો પણ આપણે આપણાં અજ્ઞાન, અહંકાર અને અવળચંડાઈના કારણે તેમને

તેના માટે સહેલામાં સહેલો ઉપાય તો એ જ છે કે થોડી યોગ્યતાવાળી વ્યક્તિ મળે તો પણ આપણે

ખોઈ બેસીએ છીએ; હીરો હાથથી નીકળી ગયા પછી રોઈ બેસીએ છીએ. પરિપૂર્ણ ગુરુ મળી જાય તે તો મહાભાગ્યની નિશાની છે. તો તો ઓમ્પરમાન્માની અહૈનુકી કૃપા જ સમજવી.

આવા સદ્ગુરુને ઓળખવા પણ કઠિન છે. કારણ કે તેમનું જીવન ઉપલક દૃષ્ટિએ જોતાં બધી રીતે અતિ સરળ, સાધારણ અને અતિ સામાન્ય લાગે છે. અને તેથી જ તેમને ઓળખવામાં આપણે છેતરાઈએ છીએ કારણ કે આપણામાં ઘણા ભ્રમો ઘર કરી બેઠા છે. જેમ કે -

સમર્થ સદ્ગુરુ તો રાજસી દાઢવાળા જ હોય, કે તેઓ તો છત્ર-પલંગમાં જ પોઠતા હોય, કે તેઓ તો મોટા મઠધારી કે આશ્રમધારી જ હોય, કે તેઓ તો કાયામાંબરી કે શ્વેતાંબરી કે દિગંબરી કે કૌપિનધારી જ હોય; કે તેઓ તો અમુક ધર્મ-સંપ્રદાયના જ હોય; કે તેઓ તો ચમત્કારી જ હોય; કે તેમને શીંગડું-પુંછડું હોય અને આમ હોય અને તેમ હોય વગેરે. આવા બધા પૂર્વજ્ઞોથી મુક્ત રહેવું સરળ નથી અને જો મુક્ત રહી શકાય તો સમર્થ સદ્ગુરુ મેળવવામાં ઘણી સરળતા થઈ જાય.

સામાન્ય મનુષ્યોની, સાચા ગુરુસંતો વિષેની કસોટી પણ કેટલી વિચિત્ર અને વિસ્મયકારક હોય છે ? ! દર્શન માટે ક્લાકો સુધી લાઈનમાં ઊભા રહેવું પડે અને પ્રશ્નોના ઉત્તરો માટે ખાસી મોટી રકમ આપવી પડે તો જ જેને સંતોષ થતો હોય તેના માટે શું કરવું ? અવળચંદ્રઈ કહેશે કે -

“જો ગંગાજી ઘરઆંગણે આવે તો હું રોજ તેમાં સ્નાન કરું પણ ગંગાજી તો ઘણે દૂર હોય છે, ત્યાં સુધી પહોંચવું કઈ રીતે ?”

અને જો ગંગાજી ઘરે સ્નાન કરાવવા આવે તો કહેશે કે -

“ઘરે આવે તો ગંગાજી જ ના કહેવાય, ગંગાજી તો હરદ્વાર કે ઋષિકેશમાં જ હોય.”

સ્વભાવની આવી અવળચંદ્રઈના કારણે સાચા ગુરુસંતોને ઓળખી શકતા નથી અને તેથી કાંઈ લાભ લઈ શકતો નથી. સૂર્યનારાયણ કદી કહેવાના નથી કે હું સૂર્ય છું. તેઓ તો પોતાના અવિરત કાર્યમાં એવા લાગેલા રહે છે કે તેમને એવું કાંઈ કહેવાની જરૂરતેય નથી કે સમયે નથી. સૂર્યને સૂર્ય તરીકે ઓળખી શકીએ તેટલી સમજણ તો આપણે પોતે કેળવવી જોઈએ.

(ગુરુચરણ-રમણ-રહસ્ય પાન નં. ૧૬નું ચાલુ)

“બંને હસ્તથી સ્પર્શ કર્યો હોત તો શું થાત ? કાંઈ જ નહીં. તો, પ્રવાહ એક હાથથી તમારામાં પ્રવેશત અને બીજા હાથ દ્વારા પાછો બાપુમાં પ્રવેશી જાત. તમારામાં અને બાપુમાં એ પ્રવાહ વર્તુળાકારે પ્રવાહિત થાત. તે વખતે જણાટીનો અનુભવ જ ન થાત. અપૂરો ઘડો છલકાય. પૂર્ણ ભરેલા ઘડામાં આઘાપાછા થવાની ક્યાંય જગ્યા જ રહેતી નથી. આ રહસ્ય પણ સમજવા જેવું છે.

“વિદ્યુત વર્તુળાકારે ફરવા લાગે છે ત્યારે જ ગોળાનો(બલ્બનો) તાર પ્રકાશિત થઈને પ્રકાશ ફેંકવા માંડે છે. જો પ્રવાહ અખંડ ન રહે તો અખંડારા થયા કરે. સમર્થ ગુરુજનો આપણા મસ્તકે સ્પર્શે છે ત્યારે તેમનો વિદ્યુતપ્રવાહ આપણામાં પ્રવેશે છે. તે વખતે આપણે તેમનો ચરણસ્પર્શ કરીએ છીએ. તે વખતે એ પ્રવાહ પાછો તેમનામાં પહોંચે છે. આ રીતે એક વર્તુળ પૂરું થાય છે. આપણામાં અને ગુરુદેવમાં તે પ્રવાહ વર્તુળાકારે જ્યારે ફરવા લાગે છે ત્યારે જણાટી કે અખંડારા જેવી કોઈ અનુભૂતિ નથી થતી, પણ તેથી તો સાચા જ્ઞાનના ઉદયરૂપી કાયમી સ્થિર અનુભૂતિ થાય છે. તે જ ખરી પ્રાપ્તિ છે. અસ્થિર અને ગોણુ અનુભૂતિઓથી ઉન્સાહ જરૂર પડે છે પરંતુ ત્યાં જ અટકી જવાનું નથી.

ગુરુદેવના મુખેથી આવું ગુહ્ય રહસ્ય સાંભળીને સાંભળનારાં જાણે સમાધિસ્થ થઈ ગયાં.

જો કોઈની પાસેથી કંઈ પણ લઈએ તો જેની પાસેથી લીધું એ 'ગુરુ' કહેવાય; જેણે લીધું એ 'લઘુ' કહેવાય. જેની પાસેથી આપણને કંઈ પણ શીખવા મળે એ આપણા ગુરુ. આપણી સંસ્કૃતિમાં આ સિદ્ધાંત મુજબ ઘણા ગુરુઓને માન્ય કરવામાં આવ્યા છે. જેમ કે કર્મકાંડ કરાવનાર પુરોહિત, આપણે ત્યાં આવતા ગૌર ઈત્યાદિ. આમ લૌકિક વિદ્યા માટે ગુરુ શબ્દનો ઉપયોગ થાય છે. શાસ્ત્રમાં ગુરુ-સદ્ગુરુ શબ્દ બધા માટે નથી વપરાયો. સદ્ગુરુ તો એક જ કે જેઓ આત્મા અને પરમાત્માની ઓળખ કરાવે. તમામ ભૌતિક વિદ્યા-કળા કરતાં જે વધુમાં વધુ 'ગુરુ' છે, મૂલ્યવાન છે, જેનાથી મૂલ્યવાન બીજી કોઈ હોઈ જ ના શકે તેવી જે આધ્યાત્મિક વિદ્યા, તેનું જ્ઞાન જે આપે તે ગુરુ. લૌકિક લઘુવિદ્યા કરતાં અલૌકિક ગુરુવિદ્યા આપી તેથી તેમને ગુરુ કહ્યાં. "વિદ્યા આપી" એટલે ? તે જેવા સ્વરૂપમાં હતી તેને તેવા સ્વરૂપમાં સમજાવી. લૌકિક વિદ્યા આપનારાઓ માટે સલાહકાર, માસ્તર, ઉસ્તાદ, માર્ગદર્શક વગેરે શબ્દો વપરાયા, ગુરુ શબ્દ કોઈના માટે ના વપરાયો.

માતા, પિતા તથા આચાર્યોને દેવો કહ્યા છે. નવ માસ માતાના ગર્ભમાં રહ્યા અને ત્યારબાદ પણ ઘણા સમય સુધી માતાના આધારે રહ્યા. માતાના ક્ષેત્રમાંથી છૂટા થઈને મોટા થતાં પિતાના ક્ષેત્રમાં આવ્યા. ત્યાં પિતાની સહાય અમુક સમય સુધી લીધી. પિતાની સહાયતા દરમ્યાન જ એમની સહાયતાને આધારે બીજા ઘણાની સહાયતા લઈ શક્યા અને એ દરમ્યાન સ્કૂલમાંથી કોલેજ સુધી પહોંચી ગયા અને ડિગ્રી મેળવી

લીધી. આમ પિતાની સહાયતા ઉપર નિર્ભર રહી, બીજા ઘણાની - જેમ કે માસ્તર, પ્રોફેસર વગેરેની જીવનઘડતરમાં સહાય લીધી.

માતા-પિતાની સહાયતા દરમ્યાન જ અમુક સમય પછી કપડાંની જરૂર પડી, જોડાંની જરૂર પડી. તો એ સહાય દરજી, મોંચી વગેરેથી પ્રાપ્ત થઈ. ભાષા વગર કોઈને થોડું ચાલ્યું છે ? ભાષાની જરૂર પડી. પરંતુ, પશ્યન્તિ, મધ્યમા તો હતી જ પરંતુ તે પછી વૈખરી શરૂ થઈ. આમ થોડા વર્ષો દરમ્યાન જ ઘણાબધાની ઘણીબધી મદદ એક વ્યક્તિના વિકાસ પાછળ હોમાઈ ગઈ.

મિત્ર : તું કહે છે કે - 'હું એન્જિનિયર.' પણ એન્જિનિયર બનાવવામાં કેટલાંની જરૂર પડી એનો વિચાર કર્યો છે ? તું એન્જિનિયર થયો એ વિદ્યા કોઈ ગુરુ વિના તને થોડી પ્રાપ્ત થઈ ?

એન્જિનિયર : એટલા માટે જો મારે ગુરુનો સ્વીકાર કરવાનો હોય તો હું એન્જિનિયરપણું પાછું આપી દઉં છું, એના વિના જીવીશ.

મિત્ર : આ અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી બોલી રહ્યા છે તે ?!

એન્જિ. : એ પણ ના જોઈએ. ગુરુ પણ ના જોઈએ. ગુરુની શી જરૂર છે ?

મિત્ર : આમ બધું જ આપી દઈશ તો તારી પાસે શું રહેશે ? શરીર એ પણ તારું ક્યાં છે ? તે પણ માતા-પિતાએ આપ્યું છે.

એન્જિ. : (સ્વગત) શરીર પણ છેડી દઈ તો માફું અસ્તિત્વ જ ક્યાં રહ્યું ? અને શરીર રાખ્યું એટલે એક પછી એક બધાંની જરૂર પડે.

મિત્ર : સમજ્યો ? ગુરુનો સ્વીકાર કર. ગુરુને ના સ્વીકારો એટલે શૂન્ય.

મનુષ્યશરીર ધારણ કર્યું, ઘણું બધું શીખ્યા શા માટે? આત્મા-પરમાત્માના જ્ઞાનમાં સહાયરૂપ હવું એટલે આ બધું શીખ્યા જેની સહાયની જેમ જેમ જરૂર ઓછી તેમ તેમ તેનું ગુરુપણું ઓછું. જેમ કે મોચીથી આગળ દરજી, દરજીથી આગળ માસ્તર, માસ્તરથી આગળ પ્રોફેસર, પ્રોફેસરથી આગળ ડોક્ટર વગેરે. બીજું બધું હોવા છતાં જો શરીર અસ્વસ્થ થઈ જાય તો પ્રથમ જરૂર પડે ડોક્ટરની. બહારના ગુરુ પછી, અંદરના શરીરને સંભાળનાર ડોક્ટરની અગત્ય વધારે. એની અનેક શાખા થઈ. પગ, હાથ, પેટ, ફેફસાં, હૃદય વગેરે. હૃદયમાં કંઈ થઈ જાય તો હૃદયરોગના નિષ્ણાતને તાબડતોબ બોલાવવા પડે. શરીરમાં હૃદયની કિંમત-અગત્ય વધુમાં વધુ છે તેથી એના ડોક્ટરની કિંમત-અગત્ય પણ વધુ. આખા શરીરમાં હૃદય વધુ કિંમતી છે કારણ કે હૃદયમાં પરમાત્માનો વાસ છે. શરીરમંદિરમાં બિરાજનાર હૃદયમાં જે ચેતન-પરમાત્મા બિરાજમાન છે - પંચમહાભૂતના શરીરમાંથી એ ગુરુદેવ ચાલ્યા જાય તો શરીરમંદિર નકામું થઈ જાય. મૃત શરીરની આંખ જુઓ ત્યારે જ ખબર પડે કે જીવંત શરીરની શી વિશેષતા છે.

આપણા અસ્તિત્વ દ્વારા આપણા માતાપિતાનું અસ્તિત્વ સિદ્ધ થાય છે તેમ આપણા અસ્તિત્વથી જ આપણા ગુરુનું અસ્તિત્વ પણ સિદ્ધ થાય છે.

જેને પોતાનાં માતાપિતા કોણ એની ખબર ન હોય તેને માટે સમાજમાં ઘણું નીચું સ્થાન છે. એવી જ રીતે

જેને પોતાના ગુરુ કોણ એની ખબર ના હોય તેનું કેવું સ્થાન હોય ?

આત્મા અને પરમાત્માની વાત સમજાવે, ગુરુઓના ગુરુ ઓમનારાયણનું જ્ઞાન આપે, આપણી પ્રકૃતિ, સ્વભાવ, સ્થિતિ વગેરેને ધ્યાનમાં રાખી જ્ઞાન આપવાનો પ્રયત્ન કરે તે સદ્ગુરુ. પરમાત્મા એટલે કે સર્વવ્યાપક તત્ત્વ કેવળ મંદિરોમાં જ છે, કે પાતાળમાં જ છે, કે અમુક દિશા કે અમુક જગ્યામાં જ છે, એવી માન્યતાને ફેરવી, જે કાંઈ સ્થાવર કે જંગમ છે એ તમામ પ્રભુનું જ સ્વરૂપ છે, પ્રભુ જ સ્થાવર-જંગમ તરીકે વિલસી રહ્યા છે તે વાતની તથા શરીરની ગતિશીલતા, પ્રવૃત્તિ, ચેતનપણું વગેરે જેના આધારે છે તે તત્ત્વની સમજણ આપે તે સદ્ગુરુ. ઉપરાંત ગુરુમાં જે માને છે એને તો ગુરુ છે જ, પરંતુ જે ગુરુમાં નથી માનતો તેને પણ ગુરુ છે એવું જે સાબિત કરી આપે તે સદ્ગુરુ છે.

ઈંટ-ચૂનાના મંદિરમાં મૂર્તિરૂપે ભગવાનને બેસાડનાર જો હૃદય હોય તો તેનું જ્ઞાન હોવું જરૂરી છે. મૂર્તિ-ભગવાન એની મેળે મંદિરમાં બેસતા નથી એ બધાં ઈંટ-ચૂનાનાં મંદિરોની દેખભાળ રાખનાર શરીર-મંદિર છે. તો ઈંટ-ચૂનાના મંદિરમાં ભગવાનને બેસાડનાર 'ભગવાન', જે મંદિરમાં બેઠા છે, એ મંદિરની કેટલી સંભાળ રાખવી જોઈએ (!) જેવી ભગવાન લાંબો સમય મંદિરમાં રહી શકે. ઘરે મહેમાન આવવાના હોય તો એ સમયે ઘરને કેટલું સ્વચ્છ રાખીએ છીએ ? મહેમાન આપણે ત્યાં ક્યારે વધુ રહે ? જ્યારે એમને આપણે ત્યાં રહેવાનું ગમે ત્યારેને ? અસ્તુ.

સાચી ગણપતિ પૂજા જીવનસાધના - યોગ સાધના

ગુણપતિ ગુણ આગળ રહો,
દોઈ કર જોડે દાસ,
સદા સર્વદા સમરતાં,
વિઘ્ન ન આવે પાસ.

ગુણપતિ એટલે ગુણોના પતિ. જે સર્વગુણસંપન્ન છે, જેનામાં તમામ ગુણો છે, ગુણો ઉપર જે કબૂ રાખવાવાળા છે - કબૂ ધરાવે છે એવા ગુણોના પતિ કોણ છે ? પરમાત્મા. પાતંજલ યોગદર્શનમાં જેમના માટે "તસ્ય વાયકઃ પ્રણવઃ" અર્થાત્ તે (ઈશ્વર)નું નામ પ્રણવ (ઓમ્ = ॐ) છે, સૂત્ર દ્વારા તેમનું નામ ઓમ્ છે એમ કહેવામાં આવ્યું; તે પરમાત્મા ગુણોના પતિ છે. શરીરસ્થ પદ્યક્રેમાં મૂલાધારની જે કલ્પના કરવામાં આવી છે ત્યાં ગણપતિનો નિવાસ છે.

ગુણોના પતિ, ગણપતિની સાચી પૂજા ક્યારે થઈ કહેવાય ? જ્યારે મૂલાધાર ચક્રની શુદ્ધિ થાય ત્યારે. મૂલાધારની શુદ્ધિ એટલે આંતરડાની શુદ્ધિ. આંતરડાની શુદ્ધિ એટલે મળદ્વારની શુદ્ધિ. મળદ્વારની અશુદ્ધિ એટલે કબજિયાત, જે સર્વે રોગનું મૂળ છે એમ આધુનિક વિજ્ઞાને સ્વીકારેલું સત્ય છે. પરંતુ યોગશાસ્ત્રમાં તો એ વાત ઘણા યુગો પહેલાં કહેવાઈ ગઈ છે. એટલે યોગશાસ્ત્રની રીતે વિચારીએ કે આરોગ્યશાસ્ત્રની રીતે વિચારીએ; મૂલાધારની શુદ્ધિ એ જીવનસાધના માટે કે યોગસાધના માટેનું અનિવાર્ય એવું અગત્યનું આવશ્યક અંગ છે.

પહેલામાં પહેલો ગુણ એ મૂલાધારની શુદ્ધિ. બીજી ગમે તેટલી શુદ્ધિઓ હશે પણ મૂલાધારની-મળદ્વારની

શુદ્ધિ નહીં હોય તો શરીરમાં રોગ પેસી જશે. રોગ પેસવાનું. મૂળ દ્વાર કબજિયાત જ છે. ઘણી વાર એવા પ્રશ્નો થાય છે કે અમારે ક્યાં યોગસાધના કરવી છે કે મોક્ષની પ્રાપ્તિ કરવી છે તે આવી બધી વાતોમાં પડીએ ? પણ પ્રામ મનુષ્યજન્મને સાર્થક કરવો હોય તે સૌને માટે જીવનસાધના આવશ્યક છે જ.

જીવનનું નામ 'યોગ' ભલે ના આપીએ પણ તે યોગ જ છે, તેથી જીવન પણ મહાન સાધના છે. અને તેથી જીવનસાધના માટે, સાચી ગણપતિની પૂજા માટે પણ યોગની રીતે જ જીવવું પડશે અને તો જ જીવન સાધના બની શકે.

સર્વગુણસંપન્ન પરમાત્માનું નામ ઓમ્ છે. ઓમ્ કહેતાં જે તત્ત્વ આપણી સમક્ષ આવે છે, તે ગુણપતિ-ગણપતિ, તેનું 'સદા સર્વદા' ચોવીસ કલાક અને બારે મહિના સ્મરણ કરવામાં આવે તો પછી વિઘ્ન ન આવે પાસ, પાસે વિઘ્નો આવી શકે નહીં. વિઘ્નને આવવા માટે જગ્યા તો જોઈએ ને ? એ જગ્યા આપણે આપીએ જ નહીં તો વિઘ્ન આવશે કેવી રીતે ?

"તુલસી દોનોં ના રહે, રવિ-રજનિ એક દામ." સૂર્ય અને રાત્રિ બંને એક સાથે રહી શકતા નથી. તેવી જ રીતે જ્યાં સદા સર્વદા સ્મરણ (ગણપતિનું) છે ત્યાં વિઘ્ન આવી શકતું નથી, ફરકી શકતું નથી.

બ્રહ્મ સત્ય જગત મિથ્યા - પરમગુરુ

આવા જે ગુણોના પતિ, ગણપતિની ઓળખ દાસ સવજી સદ્ગુરુની આરતીમાં કંઈક આવી રીતે આપી રહ્યા છે.

આદ અનાદ નાદથી પર છે, અજર અમર દેવા, ગુરુ અજર અમર દેવા, નહીં ઊપજ્યા, નહીં જાયા, છે એવા ને એવા, ગુરુ છે એવા ને એવા.

હે ગુરુદેવ ! તમે કેવા છો ? આદિ અને અનાદિ એ બધાથી પર છો. તમારો આદિયે નથી અને તમારો અનાદિયે નથી જેનો પ્રારંભ હોય એનો અંત હોય. પરંતુ પરમગુરુ-પરમાત્મા કેવા છે ? જેમનો જન્મેય નથી અને મૃત્યુય નથી એવા. 'અજર અમર દેવા' - જે અજર, જરાવાળા નથી; અમર, મૃત્યુવાળા નથી. વૃદ્ધાવસ્થા અને મૃત્યુ એ તો શરીરના ધર્મો છે. પરમગુરુને તો શરીર જ નથી, એ તો પરમ ચૈતન્ય છે. તેથી તમારું ઉત્પન્ન થવું, ઊપજવું છે જ નહીં. અને તેથી તમારો નથી તો જન્મ થતો કે નથી તો મૃત્યુ થતું. અને તેથી તમે કેવા છો ? 'છો એવા ને એવા' જ્યારથી જેવા છો ત્યારથી અત્યાર સુધી અને હવે પછી કાયમ માટે, એવા ને એવા જ રહેશો. તમારા સ્વરૂપમાં કોઈ પરિવર્તન નથી આવતું.

પરમ ચૈતન્ય, પરમાત્મા સિવાયના જગતના તમામ પદાર્થો કેવા છે ? પરિવર્તનશીલ છે. જેમ કે દૂધ, દૂધમાંથી દહીં, દહીંમાંથી દહીંનો વિકાર ઘી; એમ દરેક પદાર્થ પરિવર્તનશીલ છે. રજોવીર્યમાંથી શરીર, શરીરમાં અંગો અને એમાં બીજા ઘણા બધા વિકારો. શરીર પડી જાય તો તેમાંથી ભસ્મરૂપી વિકાર.

અત્યારે જગતનું જે સ્વરૂપ દેખાય છે. તે થોડીક શણે પછી એનું એ નહીં હોય એના સ્વરૂપમાં કોઈ ને કોઈ ફરક આવી ગયો હશે. આપણાં ચર્મચક્ષુઓ એ પદાર્થમાં આવેલ પરિવર્તનને ભલે આજે જોઈ શકતાં ન હોય પરંતુ આજે નહીં તો છ મહિના પછી, એક વર્ષ પછી જ્યારે એમાં ઘણો બધો પલટો આવી જશે ત્યારે આપણી ઈન્દ્રિયો એનો અનુભવ કરી શકશે. શણે શણે અને પળે પળે દરેક વસ્તુમાં આવતું પરિવર્તન એટલે જ વસ્તુનું મિથ્યાપણું. અતિ સૂક્ષ્મ પ્રમાણમાં થતાં પરિવર્તનો ઈન્દ્રિયઅગોચર હોવાથી ઈન્દ્રિયો દ્વારા તે અનુભવી શક્યા ના હોવાથી તેના મિથ્યાપણાને આપણે સમજી શક્યા નથી અને તેથી તેને આપણે શાશ્વત સમજી લઈએ છીએ.

પરમ ચૈતન્ય, ગુરુદેવ તો કેવા છે ? અપરિવર્તનશીલ, જેવા છે એવા ને એવા અને તેથી કહું બ્રહ્મ સત્ય, જગત મિથ્યા. બ્રહ્મ જ એક સત્ય, સત્ય કહેતાં જેમાં પરિવર્તન નથી. સત્ એટલે અસત્ નહીં. એ જેવું છે એ સ્વરૂપમાં, અસત્ પણ નહીં, પણ સત્પણું-સતતપણું, જેનું અસ્તિત્વ સતત, જેનું સતત સાતત્ય એવું સ્વરૂપ. તેથી બ્રહ્મ સત્ય અને જગત પરિવર્તનશીલ હોવાથી મિથ્યા.

"અમર રૂપ બન્યા છો આપે વિદેહ દેહધારી" પરમ ચૈતન્ય, પરમાત્મા કેવા છે ? અમર. રૂપે આપ અમર છો. વળી વિદેહ- વિના દેહ અર્થાત્ આપ વિશિષ્ટ દેહવાળા છો, દિવ્ય દેહવાળા છો. હાડ-ચામ જેવો દેહ(શરીર) છે એવો તમારો દેહ (શરીર) ન હોવાથી તમે વિદેહી, દેહ વિનાના છો, જે બુદ્ધિગમ્ય, જ્ઞાનગમ્ય છે.

ગુરુદીક્ષા પ્રયત્ન મે

અનેક પ્રકારની ગીતાઓમાં ગુરુગીતા શ્રેષ્ઠ છે. ગુરુગીતાના પ્રારંભમાં જ માતાજી પાર્વતીજી દેવાધિદેવ મહાદેવ કે જે એમના પતિ છે એમની પાસે ગુરુદીક્ષાની માગણી કરે છે. તમે મને દીક્ષા આપો, મારા ગુરુ બનો. આજે માતા પાર્વતીજી ગુરુનું વરણ કરી રહ્યાં છે - જિજ્ઞાસુ થઈને મહાદેવની પાસે આવ્યાં છે.

મહાદેવજી જ્યાં સુધી પતિ હતા ત્યાં સુધી પાર્વતીજીને પતિનું સુખ મળતું હતું, પતિ તરીકેની ફરજો મહાદેવજી બજાવતા હતા. પરંતુ એક ગુરુ પાસેથી શિષ્યને જે મળે અથવા શિષ્યાને જે મળે તે એમને મળતું ન હતું, પત્ની હોવા છતાં. એ ક્યારે મળે ? શિષ્યા અને ત્યારે. આ વાતમાં એક ઠાંડું રહસ્ય છે. આ રહસ્ય બીજે ક્યાંય સાંભળવા ના મળે. તમે સૌ ઓમપરિવારમાં છે એટલે તમને આ સાંભળવા મળ્યું છે. એમાં શું રહસ્ય છે ?

જેઓ સમર્થ ગુરુબનો છે તેઓ સગપણની રીતે આપણા ગમે તે થતા હોય - ચાહે કાકા, મામા, ભાઈ, પિતા કે પુત્ર થતા હોય પણ જ્યાં સુધી એમની સાથે સગપણનો સંબંધ રાખીએ ત્યાં સુધી, એ સગપણનાં સંબંધથી એમની જે જવાબદારી હોય એ અદા કરે. જેમકે - બહેન સાથે ભાઈ તરીકેની, ભાણેજ સાથે મામા તરીકેની, ભત્રીજા સાથે કાકા તરીકેની, પત્ની સાથે પતિ તરીકેની જવાબદારી સંભાળે. પરંતુ શિષ્ય કે શિષ્યાને ગુરુ તરફથી જે મળે તે એમને ના મળે. એ ક્યારે મળે ? શિષ્ય કે શિષ્યા અને ત્યારે.

પરંતુ સગપણ વિનાની જે બહારની દુનિયા છે, જે તેમની સાથે શિષ્યભાવે વર્તન કરતી હોય તો તે સૌ સાથે એ ગુરુ તરીકેની જવાબદારી અદા કરે. ગુરુ તરીકે

જે કાંઈ મળતું હોય એ તેમને એટલે કે શિષ્ય અને શિષ્યાઓને કે જે એમનામાં ગુરુભાવ રાખતાં હોય એમને ગુરુ તરફથી મળે.

માતા પાર્વતીજીએ જ્યારે ગુરુદીક્ષાની માગણી કરી ત્યારે મહાદેવજીએ એમને કહ્યું કે 'ગુરુ વિના બીજું કોઈ બ્રહ્મ નથી.' આજ સુધી મહાદેવજી કહેતા નહોતા કારણકે આજ સુધી પાર્વતીજી પત્ની તરીકે વર્તતાં હતાં. પરંતુ આજે પાર્વતીજી પત્ની હોવા છતાં જિજ્ઞાસુ થઈને આવ્યાં ત્યારે મહાદેવજી સાચી વાત કરી રહ્યા છે. આજ સુધી ખોટી વાત કરતા-કહેતા હતા એમ નહીં. પરંતુ આજ સુધી એમની જવાબદારી પતિ તરીકેની હતી તેથી પોતાનાં પત્નીને પતિ તરીકે જે કાંઈ કહેવાનું હતું એ કહેતા હતા. આજે શિષ્યાભાવે આવ્યાં છે એમનાં પત્ની; તો શિષ્યા માટે જે કહેવાનું છે તે કહી રહ્યા છે :

જપસ્તપો વ્રતં તીર્થ યજ્ઞો દાનં તથૈવ ચ
ગુરુતત્ત્વમ્ વિજ્ઞાય સર્વં વ્યર્થ ભવેન્નિપ્રિયે

હે પ્રિયે ! ચાહે ગમે એટલાં યજ્ઞો, વ્રતો, તપો, દાન, જપ, તીર્થ કરો; ગમે તે કરો; પણ જ્યાં સુધી ગુરુતત્ત્વને સાચી રીતે - તાત્વિક રીતે ન જાણો ત્યાં સુધી કંઈ ફળનું નથી અને મૂઠની જેમ જ જીવન પૂરું થઈ જાય છે.

ગુરુપ્રાપ્તિ અહમ્ મુક્તિ

શ્રી આદિ શંકરાચાર્ય મહાનગર ગુરુઅષ્ટકના એક શ્લોકમાં શ્રીગુરુનાં ચરણકમલોની મહત્તા ગાતાં કહ્યું છે-

ન ભોગે, ન વા યોગે ન રાજ્યભોગે
ન ક્રાંતાસુખે નૈવ વિત્તેપુચિતં
ગુરોરકધીપદમે મનચ્ચેન્ત લગ્નમ્
તતઃ કિં તતઃ કિં તતઃ કિં તતઃ કિં

વિષયના ઉપભોગમાં, વિષયપદાર્થની પ્રાપ્તિરૂપ યોગમાં, રાજ્યના ઉપભોગમાં, સ્ત્રીસુખમાં અને સંપત્તિ આદિ કોઈ પદાર્થમાં મન લાગેલું ન હોય; છતાં જો શ્રી ગુરુનાં ચરણકમલોમાં મન ન લાગ્યું હોય તો, એથી શું ? એથી શું ? એથી શું ? એથી શું ?

મનુષ્યે આપો અપ્રાપ્ય સંયમ પ્રાપ્ત કર્યો હોય છતાં ગુરુશરણે જવું અનિવાર્ય છે. કારણ કે જો તે તેમ ન કરે તો એક સમય એવો આવે કે પોતાના સંયમી જીવનથી પણ તેને અહંકાર આવી જાય અને તો તે તેના સર્વનાશનું કારણ બને છે.

જગતના તમામ મનુષ્યો અહમ્ના બોજથી પીડાતા હોય છે. અહમ્ આપણા ઉપર એટલી હદ સુધી સવાર થઈ ગયો છે કે દિવસે તો ઠીક, રાત્રે ઊંઘમાં પણ એનાથી મુક્ત થઈ શકાતું નથી. અહમ્ યુક્ત મનુષ્યની પરિસ્થિતિ ટ્રેનમાં મુસાફરી કરતા પેલા મુસાફર જેવી છે જેણે ટ્રેનમાં હોવા છતાં પોતાનો સામાન પોતાના માથા પર મૂકી રાખ્યો છે.

પાશ્ચાત્ય સંસ્કૃતિનું ઊંધળું અનુકરણ કરી રહેલા બુદ્ધિજીવીના મનમાં પ્રશ્ન એ થાય છે કે ગુરુસંતોની જરૂર શી છે ? તેમના સંપર્કમાં રહેવાથી આપણને શું પ્રાપ્ત થાય છે ? મનુષ્યે અહમ્ના બોજમાંથી મુક્ત

થવા માટે ગુરુજનોના સંપર્કમાં રહેવાનું છે. ગુરુજનોના સંપર્કમાં આવી જો કોઈ પ્રાપ્ત કરવાનું હોય તો તે છે અહમ્ મુક્તિ.

અહમ્ નો બોજ એટલે હું કંઈક કરી રહ્યો છું. અહમ્ કહેતાં હું, એનો ભાર જીવનમાં એટલો બધો હોય છે કે જરા, મૃત્યુ અને રોગ અકાળે આવી જાય છે. એમાંથી મુક્ત થવું જોઈએ; અને એમાંથી મુક્ત થવા કોઈ શ્રદ્ધેય વ્યક્તિને આપણે આપણા ગુરુપદે સ્થાપી દેવી જોઈએ કે જેની પાસે આપણે આપણો અહમ્ મૂકી શકીએ; આપણા લાભ માટે, આપણા કલ્યાણ માટે.

અહમ્ને છોડી દઈએ ત્યારે જ સાચો આરામ પ્રાપ્ત થાય. એવો આરામ પ્રાપ્ત જ ન થાય તો આ શરીર ક્યાં સુધી ચાલી શકે ? સારામાં સારું ખાઓ-પીઓ, દવા-ઈન્જેક્શન વગેરે બધું લ્યો, છતાં માણસ સાંજે થાકી જાય છે. અને એ બધો થાક ક્યારે ઊતરે છે ? રાત્રે જ્યારે એને મીઠી ઊંઘ આવે ત્યારે મીઠી ઊંઘ ક્યારે આવી કહેવાય ? કાને સાંભળવાનું, નાકે સુંઘવાનું, આંખે જોવાનું છોડી દીધું હોય; બધી ઈન્દ્રિયોથી જ્યારે મુક્ત થઈ ગયા હોઈએ ત્યારે સંપૂર્ણ આરામ મળે છે. અને રાત્રે એવી ઊંઘ આવે ત્યારે સવારે સ્ફૂર્તિનો અનુભવ થાય છે. પરંતુ આ બધું કરવા છતાં જેને પરિપૂર્ણ આરામ કહેવામાં આવે છે તે નથી મળતો. પાંચ ઈન્દ્રિયો દ્વારા થતાં કર્મો છોડી દીધાં હોય ત્યારે પણ અહમ્ તો હોય જ છે. તો એ અહમ્ આપણે આપણી જાતને જ્યારે કોઈ શ્રદ્ધેય વ્યક્તિને સમર્પિત કરી દઈએ છીએ ત્યારે છૂટે છે.

આપણે આપણા લાભ માટે, આપણા અહમ્ના બોજમાંથી મુક્ત થવા માટે, જે યોગ્ય લાગે એને ગુરુ

તરીકે સ્વીકારીએ. અને એ સ્વીકાર એટલા માટે કરવાનો છે જેથી આપણે આપણો 'અહમ' એમના ચરણોમાં મૂકી શકીએ-દઈએ. ગુરુને તો ખબર પણ નથી હોતી કે એમને કોણ સમર્પિત થઈ રહ્યું છે, એમનો ચેલો કોણ છે; ગુરુદેવ તો એમની મસ્તીમાં મસ્ત હોય છે.

અહમમુક્ત થઈએ એટલે ગુરુપ્રાપ્તિ સહજમાં અસ્તુ.

સાહેબ કૃપા સહજ ઘર પાયો.....

દાસ સવજી કહે છે કે- સાહેબ કૃપા સહજ ઘર પાયો, પલ પલ બલિહારી.

'સાહેબ'ની કૃપા થઈ. અહીં પરમાત્મા તથા સદ્ગુરુ એમ બંને માટે સાહેબ શબ્દ વપરાયો છે. ગુરુદેવની કૃપા થઈ ત્યારે શું થયું? 'સહજ ઘર પાયો'.

એ પરમાત્માના સ્વરૂપને ઓળખવા માટે, પામવા માટે, સારી રીતે હૃદયંગમ કરવા માટે યોગીજનો, મહાત્માઓ, સાધુજનો કેટલી મોટી તપશ્ચર્યા કરે છે! કેવાં ગાઢ મહાજંગલોમાં કૃતિયા બનાવીને રહે છે, ગુફામાં રહે છે! આટલું કરવા છતાં જે સમજમાં નથી આવી શકતા એવા પરમાત્મા, સાહેબની-સદ્ગુરુની કૃપા થવાથી અમારી સમજમાં સહજ રીતે આવ્યા.

એને માટે અમારે કોઈ કષ્ટ ઉદ્ધવવું પડ્યું નહીં. ઘરે બંધ બેંધ જ અમારાં ચાલુ વ્યવહારનાં કામકાજો કરતાં કરતાં, અમારાં પોતાનાં બાળબચ્ચાંઓનું પાલનપોષણ કરતાં કરતાં જ 'સહજ'માં ઘેર બેંધ જ મેળવ્યા. અને શરીરમાં પરમાત્માનું જે ઘર છે એ ઘરમાં તેમને જોયા-સહસ્ત્રદળ કમળમાં. સદ્ગુરુની કૃપાથી, આ બધું 'સહજ'માં શક્ય બન્યું. તેથી સદ્ગુરુદેવને હું 'પલ પલ બલિહારી' થઈ ગયો; હું ન્યોચ્છવર થઈ ગયો. સદ્ગુરુદેવ સમક્ષ મારી જાતને અર્પણ કરી દીધી, મારી જાતનું બલિદાન આપી દીધું, જીવનની હર પલનું બલિદાન આપી દીધું. અસ્તુ.

આરતી કોની ઉતારાય

- યોગલિલુ

પરમાત્માની આરતી ઉતારવાની પરિપાટી આપણી સંસ્કૃતિમાં છે. અને પરમાત્મા-સ્વરૂપ ગુરુદેવની પણ આરતી ઉતારીએ છીએ. એક ઘાળીમાં ત્રણ કે પાંચ શુદ્ધ ગૌઘૃતયુક્ત દિવેટો પ્રગટાવીને આરતી ઉતારાય છે. ગુરુસંતોને આપણી સન્મુખ રાખીને તેમની સામે ઊભા રહીને આપણા બંને હાથથી, પ્રગટાવેલી દિવેટોવાળી ઘાળીથી આરતી ઉતારીએ છીએ. આરતી ઉતારતી વખતે ઘાળીને ગુરુસંતોના ચરણ પાસેથી (આપણી) ડાબી બાજુથી મસ્તક બાજુ ઉપર લઈ જઈ અને જમણી બાજુથી નીચે ઉતારતા ઉતારતા પાછા પગ તરફ લઈ જવાની આવા વર્તુળાકારની પુનરાવૃત્તિઓ કરીને આરતી ઉતારાય છે. અમુક સમય સુધીનો એ કમ પૂરો કરી એ ઘાળીને ઉપસ્થિત સર્વે ભાઈબહેનો આગળ ખરીએ છીએ. ત્યારે તે સૌ આરતીની જ્યોત ઉપર થોડે છેટે પોતાના બંને હાથના પંજાઓ ફેરવે છે. અને પછી પોતાના આંગળાઓ પોતાની આંખે, કપાળે અને માથે અડકાડે છે.

આ ક્રિયા કેટલી ગુહ્ય, ગહન અને રહસ્યયુક્ત છે? આ કાંઈ સામાન્ય વાત નથી. એક તો આ આરતી એટલા માટે ઉતારવામાં આવે છે કે, સામાન્ય મનુષ્ય કે જેની સ્થિતિ ગુરુજનોના પગમાં ભેટ મૂકવા જેવી નાં હોય એ પણ તેમને પોતાના ઘરે બોલાવી, આરતી ઉતારી અને પોને પણ ગુરુસંતોની પધરામણી કરી ચક્રાનો સંતોષ લઈ શકે, ગુરુસંતોને ભેટ મૂકવા ધન ન હોય તો તન-મનથી પણ આરતી ઉતારી શકાય. આરતી ઉતારવી એટલે ગુરુસંતોના ચરણે થઈ જવું

એવો ભાવ છે. તો આમ, આ રીતે એક અક્રિયન પણ આરતી ઉતારીને સંતોષ લઈ શકે છે.

બીજી વાત. આરતી શેનું પ્રતીક છે ? એમાં ત્રણ કે પાંચ વાટો જ કેમ ? ત્રણ વાટો-દિવેટો ત્રિગુણનું પ્રતીક છે. અને પાંચ દિવેટો પંચમહાભૂતનું પ્રતીક છે. રજસ, તમસ, અને સત્વરૂપી ત્રણ ગુણો અને પૃથ્વી, જળ, અગ્નિ, વાયુ અને આકાશરૂપી પાંચ ભૂતોથી ઉપર નીકળી જવાનું છે. પ્રકાશરૂપી જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરીને ત્રિગુણ અને પંચમહાભૂતોથી પર થઈ જવાનું છે.

ઘણાં વર્ષોના અને ઘણા મોટા અવકાશમાં વ્યાપેલા અંધારાને પણ દૂર કરવા એક જ્યોત બસ થઈ રહે છે; ચાહે એક દિવસનું કે અનેક જન્મોનું અંધારું હોય તે, જ્યોત સમક્ષ, પ્રકાશ સમક્ષ ઊભું નથી રહી શકતું. અંધારું પછી એમ નથી કહેતું કે હું ઘણા વિસ્તારમાં અને ઘણાં વર્ષોથી હું તો મને દૂર કરવા ઘણી જ્યોતો ઘણા સમય સુધી પ્રગટાવો. એ તો જ્યોત પ્રગટ થતાંની સાથે નાસી જ જાય, રહી જ ના શકે.

જ્યારે સાચા જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થાય છે ત્યારે ત્રિગુણની અને પંચમહાભૂતની માયા છૂટી જાય છે. ચાહે આપણા શરીરરૂપી પંચમહાભૂત હોય કે ચાહે રૂપાળી પત્નીના શરીરરૂપી પંચમહાભૂત હોય, કે ચાહે જગતના કોઈપણ પંચમહાભૂતનું અતિ સ્વરૂપવાન નામ-રૂપાત્મક શરીર હોય, તે તમામમાંથી માયા અને મોહ ટળી જાય છે.

ગુરુસંતોના કૃપાપાત્ર બનનાર જ્ઞાનીને દરેકમાં પંચમહાભૂત જ દેખાય છે. બચપન, જુવાની, બુઢાપો,

રૂપ, કુરૂપ, રોગ, નિરોગ તે તમામની પેલે પાર તેને તે સર્વમાં પંચમહાભૂત અને ત્રિગુણ જ દેખાય છે.

આરતીનો પ્રકાશ જ્ઞાનનું પ્રતીક છે. આરતીનું એક બીજું પણ ઘણું મોટું રહસ્ય છે. આરતી પછી આપણે તે જ્યોત ઉપર કરતલ ધરીને-ફેરવીને પછી એ કરતલથી આંખે, કપાળે અને માથે સ્પર્શીએ છીએ. શા માટે ? એ વિધિ દ્વારા શું ધાય છે ?

એ વિધિ દ્વારા ગુરુસંતોમાં રહેલી ચેતનાને આરતીમાં પ્રગટાવેલી જ્યોતમાં ખેંચી લઈ પછી પોતાના કરતલ મારફત આંખો, કપાળ અને મસ્તક પર લઈ જવાની. ગુરુસંતોની શક્તિને પોતાનામાં લેવાની આ અતિ ગુહ્ય અને રહસ્યમય પદ્ધતિ છે. ગુરુજનોના આણુએ આણુમાંથી ચેતનાશક્તિનો ધોધ બહાર ધસમસતો હોય છે. સામાન્ય મનુષ્યોના ધરીરોમાંથી તેમની અંતરચેતનાનો પ્રવાહ તેમના ધરીરની બહાર બાર આંગળ સુધી પ્રસરેલો હોય છે. જેમ જેમ મનુષ્યની ભદ્રતા ઓછી તેમ તેમ ચેતનાપ્રવાહનો પ્રસાર ઓછો. ગુરુસંતોના ધરીરમાંથી તો તે પ્રવાહનું વર્તુળ ઘણું દૂર સુધી પ્રસરીને ઘણા જીવોને પ્રભાવિત કરતું હોય છે. ગુરુસંતોના એકેએક અંગમાંથી, એકે એક ફેવાડામાંથી તેમની ચેતનાશક્તિ સંયમ, તપશ્ચર્યા, પવિત્રતા અને સાત્વિકતા રહસ્યમય સ્વરૂપે બહાર ધસમસતાં હોય છે. તે પ્રવાહના સંપર્કમાં જે કોઈ આવે તે તત્પૂરતાં તો અવશ્ય બદલાઈ જાય છે. તેનું ગર્જું કે તાકાત નહીં કે ધસમસતા પ્રવાહમાં આવીનેય પોતે ના પલટાય. અને જો અધિકારી હોય તો તો કાયમ માટે પલટાઈ જાય. સામાન્ય જિજ્ઞાસુ જેટલી ઘડી એ વર્તુળમાં રહે તેટલી ઘડી તો પવિત્ર સ્વભાવવાળો થઈ જ જાય; પછી ભલે મૂળ સ્વભાવમાં આવી જાય.

ગુરુજનોની ચેતના તેમની આસપાસ વર્તુળાકારે ઘણું દૂર સુધી ફેવાતી હોય છે. આરતી ઉતારતી વખતે આરતીની ઘાળી આપણે એ ચેતનાની વધુમાં વધુ નજીક રહીને ગોળગોળ ફેરવતા હોઈએ છીએ. એ વખતે ગુરુસંતોના ધરીરમાંથી નીકળતી ચેતનારૂપી જ્યોત, આરતીની જ્યોતમાં ભળે છે, આકર્ષાય છે, સંબ્રહાય છે. એટલા માટે આરતી ઉતારવાની છે.

આજ સુધી આ રહસ્ય જાણ્યું નહીં હોય કે હવે પછી જાણશો નહીં. તમામ શાસ્ત્રોનાં પોથાં ઉઘલાવી નાખીએ તો પણ આ રહસ્ય જાણવા મળશે નહીં. ફક્ત ગુરુજનો પાસેથી જ આવી વાતો સાંભળવા મળે છે અને તેથી જ તેમની મહત્તા છે.

ગુરુજનોમાં આ શક્તિ કઈ રીતે ઉત્પન્ન થતી હશે તે પણ એક અતિ ગહન વિષય છે. ઘણાં ઘણાં વર્ષોનાં ત્યાગ, તપશ્ચર્યા, અને સંયમનિયમ દ્વારા વીર્યનું ઓજ અને તેમાંથી પ્રાણ અને તેમાંથી સૂક્ષ્માનિસૂક્ષ્મ ચેતના એટલા પ્રમાણમાં એકઠી થઈ જાય છે કે પછી બહાર ઊભરાવા લાગે છે, ફેવાડે ફેવાડેથી બહાર નીકળવા લાગે છે. એ ચેતનાશક્તિને અધિકારી જીવો પોતાના અધિકાર દ્વારા, તો કોઈ આરતીની જ્યોત દ્વારા, તો કોઈ બીજી યુક્તિ-પ્રયુક્તિ દ્વારા પોતાનામાં ખેંચી લે છે. બાકીની સમષ્ટિચેતનામાં વિલીન થઈ જાય છે.

એ ચેતના-જ્યોતને ચર્મચક્રુઓ જોઈ નથી શકતાં. ચેતના-જ્યોત જ્ઞાનપ્રકાશ આપે છે. તે શીતળ છે.

ઉપરોક્ત લાભ ત્યારે જ લઈ શકાય છે કે જો ગુરુજનો શક્તિશાળી હોય. જો શક્તિ ધરીરની બહાર ન નીકળતી હોય તો શક્તિ જ્યોતિમાં આવે જ ક્યાંથી ? અને તો આપણા હાથમાં પણ ક્યાંથી આવે ? જેઓ શક્તિશાળી હતા તેમની જ ગણતરી સમાજમાં ગુરુસંતો તરીકે થતી

હતી તેવા ગુરુજનો આવે ત્યારે તેમની આરતી ઉતારીને તેમની ચેતનાનો લાભ લેવાનો અને ઠાંસીઠાંસીને ભરેલા અનંત જન્મોના અજ્ઞાન-અંધારાને ઉલેચવાનો પ્રયત્ન થતો. આ રીતે ગરીબ-તવંગર, શિક્ષિત-અશિક્ષિત, સ્ત્રી-પુરુષ સર્વે, ગુરુજનો પાસેથી મળતી શક્તિની-ચેતનાની બક્ષિશ સહજ ભાવે અને વિના મૂલ્યે પ્રાપ્ત કરી લેતાં.

આજે આ નવું રહસ્ય ખૂલ્યું. જેથી જાણવા મળ્યું કે આરતી કોની અને શા માટે ઉતારવાની છે. આજ સુધી તો આરતીની વિધિ એક જડ રિવાજ તરીકે કરતા હતા. આરતીથી આપણને જ લાભ છે. ગુરુજનો ક્યાં કહે છે કે અમારી આરતી ઉતારો. આરતી ઉતારનારાઓ જડ પ્રકૃતિના હોય અને બેભાનપણે આરતી ઉતારતા હોય ત્યારે ઘણી વાર આવું પણ બને છે.

વૈશાખ મહિનો હોય, ધોમ ધખતો હોય, ખરા બપોરે એમના ઘેર ગયા હોઈએ અને પછી ઘરનાં સૌ આરતી ઉતારવા માંડે. એમને એ ખબર ના પડે કે થોડાં દૂર ઊભાં રહીએ. જો અમારા જેવા પંચકેશવાળા કોઈ ગુરુજન હોય તો એકબે વાળ પણ એમની આરતીમાં સ્વાહા થઈ જાય. ખૂબ તાપ લાગતો હોય, ગરમીમાં રહેવાનું ના હોય અને બાજુમાં ભડભડટ કરતી પાંચ વાટો સળગતી હોય તેની ગરમી લાગતી હોય. બધાં સભાજનો તો દૂર બેઠાં હોય પરંતુ ગુરુજનોની વધુમાં વધુ નજીક આરતી ફરતી હોય. ઘડીમાં આંખે તો ઘડીમાં નાકે તાપ લાગે. ગુરુજનો ઈચ્છતા નથી આપણા ફૂલહારોને, સન્કારને, આરતીને કે ભેટને. આ બધું તો આપણે આપણા લાભ માટે કરતા હોઈએ છીએ તે ન ભુલાવું જોઈએ.

આરતીની મહત્તાને સમજ્યા.

ગુરુસંતોની આપણે ત્યાં પધરામણી કરાવીએ કે તેઓ આપણે ત્યાં આવે ત્યારે આરતીનો મોકો ચૂકવો ન જોઈએ. આપણને આરતી ઉતારવાની ઈચ્છા હોય પણ ગુરુજનોને ડુચિ ના હોય, તેમને અગવડ કે કંટાળો લાગતો હોય કે તેઓ આનાકાની કરે તો એ વાતને પડતી મૂકવી જોઈએ. જો સ્વીકૃતિ મળે તો અતિ સાવધાનીપૂર્વક, તાલબદ્ધ, પાંચ ફૂટ દૂર ઊભા રહીને આરતી ઉતારવી. આરતીની થાળી ગુરુજનોના મસ્તકની ઊંચાઈથી થોડે ઊંચે અને ચરણની નીચાઈથી થોડે નીચે સુધી જાય તો વધુ સારું. આરતી પાછળ ઘણું મોટું વિજ્ઞાન છે.

આરતીની થાળી એકસરખી અને પદ્ધતિસર વર્તુળાકારમાં ફરવી જોઈએ તો જ તેમાં શરીરમાંથી નીકળતી ચેતના વધુમાં વધુ ભળી શકે. કારણકે તે પણ વર્તુળાકારે ફરતી હોય છે. બંને વર્તુળ એક થઈ જવાં જોઈએ.

પરંતુ આ બધું તો, તો જ બની શકે છે કે જો, જેની આરતી ઉતારીએ છીએ તે ચૈતન્ય હોય. જડમૂર્તિમાં ચેતનાશક્તિ નથી હોતી તેથી તેની આરતી ઉતારતી વખતે ઉપરોક્ત ક્રિયા નથી થતી જડમૂર્તિ સમગ્ર તો ભાવના ઉદ્ભવવાની હોય છે. લાકડાની, પથ્થરની, ધાતુની કે કાગળની મૂર્તિમાં ચૈતન્ય નથી હોતું. તપ, ત્યાગથી ઊભરાતી શક્તિ જડમૂર્તિની આરતી ઉતારવાથી નથી મળતી જેની મૂર્તિ હોય તેના જીવનને યાદ કરીને, ભાવમય બનીને પ્રાણને ઉત્તેજિત કરી શકાય છે. આપણે આપણું ગુજરાન ચાલે એટલું જ જો કમાઈએ તો કોને મદદ કરી શકીએ ? તો આપણે જ બીજાની આશા કરતા હોઈએ. પણ જો ભગવાનની

દયા થાય અને આપણે હજાર રૂપિયાના ખર્ચની સામે જે હજાર કમાઈ લેતા હોઈએ તો કુટુંબને કે આડોશી-પાડોશીને મદદ કરી શકીએ. હજારનો ખર્ચ હોય અને પચાસ હજાર કમાતા હોઈએ તો સગાંવહાલાં, મિત્રપરિવાર ઉપરાંત ઘણાંબધાંને મદદ કરી શકીએ. આપણી જરૂરત કરતાં ઘણું વધુ કમાતા હોઈએ તો બીજાને પણ લાભ મળે. આમ, આ શક્તિની વાત પણ એવી છે. પ્રથમ તો જેની આરતી ઉતારીએ છીએ તેઓ શરીરધારી જીવતાંજાતતાં શરીરો હોવા જોઈએ. તેથી જ તો અનુભવીઓએ ગાયું છે કે-

પથ્થર પૂજે હરિ મિલે, તો પૂજું મોટા પહાડ;
મંદ્ર માલણી હોજી રે, ગૌરખ જાગતા નર સેવ.

જાગતા નર એટલે જીવતાં શરીરો. પથ્થર, લોટું, લાકડું ઈત્યાદિ કોઈ જડ પદાર્થ નહીં. જાગતા નર સેવ એટલે જીવતાં નરોની સેવા કર, જીવતાં નરોનું શરણ સ્વીકાર, તેની પૂજા કર, તેનો સંપર્ક રાખ. જીવતા એટલે જાગતા અને જાગતા એટલે જ્ઞાની. જીવતા હોય છતાં જડ હોય, મનુષ્ય જેવું જીવન ના જાવતા હોય; પર્યુપશ્ચી જેવું જીવન જીવતા હોય, તો એ જાગતા ના કહેવાય. જાગતામાં બંને અર્થ સમાઈ જાય છે. જાગતા એટલે જીવતા અને જ્ઞાની. જેમણે જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી લીધું છે અને જેમનામાંથી એ જ્ઞાન શક્તિનું સ્વરૂપ ધારણ કરી બહાર ઊભરાઈ રહ્યું છે.

આજ સુધી અપ્રગટ રહેલી આ આરતીની વૈજ્ઞાનિક વિધિની ચક્રાસણી વિજ્ઞાનીઓએ કરવી જોઈએ. તેઓ પણ તેની સત્યતા કેટલી પુરવાર કરી શકશે તે પણ એક કસોટી છે. આ રહસ્ય જગતને કેટલું ઉપયોગી થાય છે અને તેનું કેટલું કલ્યાણ કરી શકે છે એ તો પરમાત્મા જાણે. અસ્તુ.

ગુરુપાદોદકં પાનમ

આજથી લગભગ દસ-પંદર વર્ષ પહેલાં અમે એક આશ્રમમાં ગયા હતા. તે વખતે તે આશ્રમમાં એક નિમ્નોભાઈ સાધક તરીકે રહેતા હતા. કે જેઓ હાલમાં અમેરિકામાં એક મોટા આશ્રમમાં રહે છે. તેઓ તે સમયે આશ્રમમાં સાધનાની તાલીમ લેતા હતા. તેમને ખબર પડી કે યોગભિશુજી અહીં પધાર્યા છે તેથી બીજે દિવસે સવારે તેઓ અમને મળવા માટે આવ્યા. અમો બંને એકબીજાની ભાષા સમજી શકતા ન હોવાથી અમારી વચ્ચે એક દુભાષિયા મારફત વાતો થઈ. તેમણે પોતાના મનની એક મૂંઝવણના સમાધાન માટે અમને એક પ્રશ્ન કર્યો કે અહીં ભારતમાં જે આશ્રમવ્યવસ્થા, સંયમ, નિયમ તથા આધ્યાત્મિક જ્ઞાનપ્રાપ્તિની સુવિધા છે તે બધું ઘણું જ ઉત્તમ, સુંદર છે. પરંતુ અહીં ગુરુદેવનું ચરણામૃતપાન કરવાનો જે રિવાજ છે, તેની જે વિશેષતા છે તે અહીં તો બરાબર છે પણ અમારા અમેરિકામાં લોકોને આ યોગ્ય નહીં લાગે, કેમકે ત્યાંના લોકો કીટાણુવાદમાં ખૂબ માનનારા છે. તેઓ એમ માને છે કે કોઈનો સ્પર્શ થવાથી કે કોઈની વાપરેલ ચીજવસ્તુ વાપરવાથી પણ તેનામાં રહેલા રોગના જીવાણુ આપણને લાગી જાય છે તેથી રોગના ભોગ બનાય છે અને આરોગ્યને નુકસાન પહોંચે છે.

જ્યારે તેઓ આવી માન્યતા ધરાવતા હોય ત્યારે તેઓ ગુરુચરણામૃતનું પાન કરવા તૈયાર કેમ થાય ? તેનો વિરોધ કરે અને તેને યોગ્ય ન ગણે તે સ્વાભાવિક છે. આવી માન્યતાવાળા લોકોને આ વાત હું યોગ્ય રીતે કેમ કરીને સમજાવી શકીશ ? તે અંગે મારા મનમાં ખૂબ જ મૂંઝવણ છે. તો તે માટે આપ મને કાંઈ માર્ગદર્શન આપો.

આ નિગો સાધકભાઈની વાત સાંભળી અમે તેમને કહ્યું કે તમે જેમની પાસે તાલીમ લઈ રહ્યા છે તેમને આ પ્રશ્ન પૂછવો જોઈએ. ત્યારે તેઓએ કહ્યું કે, "ના, મારે તો આપની પાસેથી જ આ અંગે જાણવું છે." તેમની વાત સાંભળી અમે કહ્યું કે સાંભળો-

તમારા પ્રશ્નમાં જ તમારો ઉત્તર આવી જાય છે. તમે કહો છો કે ગુરુચરણામૃતનું પાન કરવાની મહત્તા અમેરિકામાં લોકો સ્વીકારે નહીં કેમકે તેઓ કીટાણુવાદમાં માનતા હોવાથી એમ માને કે ગુરુચરણામૃતનું પાન કરવાથી રોગના ભોગ બની જવાય. તો તે સિદ્ધાંતને લક્ષમાં રાખીને તેના આધારે જ તેઓના મનનું સમાધાન કરી શકાય.

રોગીજનોના સંસર્ગથી, તેની વાપરેલી વસ્તુ વાપરવાથી તે રોગીના કીટાણુ પોતાને લાગી જાય છે અને રોગના ભોગ બનાય છે તે વાત અમેરિકામાં લોકો દૃઢતાપૂર્વક માને છે; તે વાતનો તો તમે સ્વીકાર કરો જ છો. જેમકે કોઈ ટી.બી.નો દર્દી હોય તો ડોક્ટર તેના કુટુંબીજનોને કહે છે કે તેનાથી દૂર રહેજો, તેના સૂવાનો રૂમ અલગ રાખજો, તેની વાપરેલી ચીજવસ્તુઓ વાપરશો નહીં. આ પ્રમાણે ડોક્ટર ખૂબ જ સાવચેતી રાખવાનું કહે છે. આમ ન કરવાથી દરદીના કીટાણુઓ

બીજાને લાગે છે અને તે પણ તેનો ભોગ બને છે. તેવું ડોક્ટર ખૂબ જ દઢતાથી માને છે. આ સિદ્ધાંતના આધારે જ ગુરુચરણામૃતની વાતને સાચી સાબિત કરી શકાય છે.

જો અનિરોગીના સંસર્ગથી કે તેની વાપરેલી વસ્તુ વાપરવાથી તેના રોગના કીટાણુ લાગી જાય અને રોગના ભોગ બની જવાય તો અતિ નિરોગીના સંપર્કથી નિરોગી કેમ ન બની જવાય ? ! અતિ નિરોગી, પવિત્ર, નિર્મળ, સાત્ત્વિક, સંયમી અને શ્રદ્ધેય વ્યક્તિની વાપરેલ વસ્તુમાં, કે સ્પર્શેલ પદાર્થોમાં તે વ્યક્તિને અનુરૂપ કીટાણુ કેમ ના હોય ? હોય જ. તેથી, તેવી પૂજ્ય અને શ્રદ્ધેય વ્યક્તિના સંસર્ગથી કે તેઓશ્રીની વાપરેલ વસ્તુ વાપરવાથી સાત્ત્વિક સદ્ગુણોના કીટાણુ આપણને લાગે છે અને તેથી ફાપદો જ - લાભ જ થાય છે.

આવી શ્રદ્ધેય વ્યક્તિમાં નિર્મળ, પવિત્ર, સાત્ત્વિક, સદ્ગુણ વધુ માત્રામાં હોવાથી તેઓશ્રીને સ્પર્શવું જળ લાભકારક જ હોય છે. આ રીતે આપ અમેરિકામાં ત્યાંના લોકોને સમજાવી શકો છો.

આ ખુલાસો સાંભળી એ ભાઈને સંપૂર્ણ સમાધાન થઈ ગયું. અમે અમેરિકા ગયેલા ત્યારે એ આશ્રમની મુલાકાત લીધેલી પરંતુ નિશ્ચોભાઈ ત્યાં હાજર નહોતા. અમારા વાર્તાલાપમાં ઉપરોક્ત વાતો અમે સર્વને કહી સંભળાવી અસ્તુ.

ગુરુચરણા-સ્પર્શ-રહસ્ય

સંકલન-નેપથ આર્ય

નિયમ મુજબ, 'ધર્મમેઘ'ના પ્રાંગણમાં પ.પૂ. ગુરુદેવ શ્રી યોગભિશુજી મહારાજ સાંજના સમયે ખુરશી ઉપર બેઠા છે. તે વખતે સાધિકા શ્રી કૃષ્ણાબેન અને તેમની સાથે એક બીજા બહેન પ્રવેશ્યાં. પૂજ્યશ્રીને નારાયણ કરીને બેઠાં. સત્સંગની વાતો થરૂ થઈ. કૃષ્ણાબેન પૂજ્યશ્રીને કહે કે-

"આપ ઉપાબેનને ત્યાં પધારેલા ત્યારે મને એક દિવ્ય અનુભવ થયેલો. હું આપને નમસ્કાર કરવા આવી ત્યારે મેં મારા હાથથી આપના ચરણનો સ્પર્શ કર્યો ને

પૂરા હાથમાં ઝણઝણાટી ફેલાઈ ગઈ. જતી વખતે ફરીને નમસ્કાર કરવા આવી ત્યારે વિચારતી હતી કે એક હાથથી સ્પર્શ કર્યો તોય આવો સુખદ અનુભવ થયો; તો જો બંને હાથથી સ્પર્શ કરું તો તો શું શું થાય ? ફરીને પણ એક હાથથી જ સ્પર્શ કર્યો."

સાંભળીને પૂજ્યશ્રી હસી પડ્યા. હસતાં હસતાં જ વાણીગંગા વહેવા લાગી.

(અનુસંધાન પાના નં. ૪ પર)

जीश्वर का बोधक (नाम) प्रणव/ओम् है ।

(समाधिधर के शरीर का भावजुतार)

- (२४) क्लेश, कर्म, कर्मफल और वासना जिसमें नहीं है ऐसा पुरुषविशेष/चेतनविशेष जीश्वर है ।
- (२५) जीश्वर संपूर्ण सर्वज्ञ है ।
- (२६) जीश्वर पूर्वकाल के गुरुओं के भी गुरु है और काल की मर्यादा से (जन्म-मृत्यु से) पर है ।
- (२७) जीश्वर का नाम प्रणव/ओम् है ।
- (२८) अर्थ के चिन्तन सहित ओम् का जप करना ।
- (२९) चिन्तन सहित जप करने से अन्तरायों का अभाव और आत्मसाक्षात्कार होता है ।

प्रसिद्धकान् ओम् शरीर, १/४, पतिवन्दन, गुरुपुर, अमरावत-१८० ०११ ।

* द्रष्टव्य उद्देश :-

- (१) सर्वव्यापक परम सूक्ष्म चेतनतत्त्व के जेतुं नाम प्रणव (ओम्-ॐ) छे तेनी प्रतीति अडुजन सभाजने कराववा प्रयत्न करवे। (२) 'योग'ने प्रचार, प्रसार अने सशोधन करवा प्रयत्न करवे। (३) सभाजनुं नेतिक धारणु जेतुं आववा भाटे आध्यात्मिक ज्ञानने साहित्य द्वारा प्रचार अने प्रसार करवाने प्रयत्न करवे। (४) आ उपरांत 'अडुजनहिताय-अडुजनसुभाय' ने लगतां कार्ये जेवां के जेववणी, तपीणी सारवार वगेरे करवा भाटे प्रयत्न करवे।

